

نغمه و آواز قرآن

آیه‌ها، زبان‌شناسی، سبک‌شناسی،
نقد ادبی و روش‌شناسی قرآن کریم در پژوهش‌های معاصر

دکتر رضا دایری

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	: ایزدی، بهزاد، ۱۳۴۷-
عنوان و نام پدیدآور	: نغمه و آوازه قرآن: (ادبیات، زبان‌شناسی، سبک‌شناسی، نقد ادبی و زیبایی‌شناسی قرآن کریم در پژوهش‌های معاصر) / بهزاد ایزدی.
مشخصات نشر	: شهرکرد: جهاد دانشگاهی، واحد استان چهارمحال و بختیاری، انتشارات، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۹۵ ص.
شابک	: ۳۵۰۰۰ ریال 978-622-720502-2
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۷۵.
عنوان دیگر	: ادبیات، زبان‌شناسی، سبک‌شناسی، نقد ادبی و زیبایی‌شناسی قرآن کریم در پژوهش‌های معاصر.
موضوع	: قرآن -- مسائل لغوی
موضوع	: Qur'an -- Language, Style
موضوع	: زیبایی‌شناسی در قرآن
موضوع	: Aesthetics in the Quran
شناسه افزوده	: جهاد دانشگاهی. واحد استان چهارمحال و بختیاری. انتشارات
رده‌بندی کنگره	: B ۲۷۲
رده‌بندی دیویی	: ۲۷۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۰۸۲۶۱۵

استان چهارمحال و بختیاری

نغمه

و آوازه‌ی قرآن

نویسنده: دکتر بهزاد ایزدی

ناشر: جهاد دانشگاهی واحد چهارمحال و بختیاری

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۰۵-۰۲-۲

چاپ: اول / زمستان ۱۳۹۸

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

مقدمه	۷/
تعاریف، اهداف، اهمیت، ضرورت، روش، نتایج کلی	۱۰/
پیش‌گفتار؛ گذری بر پیشینه پژوهش‌های ادبی و زبان‌شناسی در صدر اسلام	۱۴/
خاورشناسی و یا شرق‌شناسی و زمینه‌های قرآن‌پژوهی در مستشرقان	۱۶/
الف - معرفی منابع شرق‌شناسی	۱۷/
ب - ضمیمه پژوهش درباره خاورشناسان قرآن‌پژوه و نتایج پژوهش‌های آن‌ها	۱۹/
ج - رویکرد نثر دانشمندان مسلمان عرب زبان و ایرانی به پژوهش‌های قرآنی - مستشرقان	۲۳/
د - منابع جامع قرآن‌پژوهی مستشرقان و قرآن‌پژوهان مسلمان	۲۴/
کتابخانه‌ها و اسناد و کتابخانه‌ها	۲۴/
سایر مراجع و مجرعه‌های پژوهشی در زمینه قرآن (امکانات نرم افزاری و فناوری‌های نوین)	۳۶/
فصل اول - زبان، زبان‌شناسی، زبان‌شناسی قرآن و ادبیات قرآن	۴۱/
(۱) مفهوم زبان و گستره مباحث آن	۴۲/
(۲) زبان‌شناسی؛	۴۴/
زبان ادبی	۴۷/
مراحل نظریه‌پردازی درباره زبان و سیر تحول آن و مهم‌ترین مکاتب	۴۸/
زبان‌شناسی	۴۸/
(۳) زبان قرآن	۵۳/
(۴) ادبیات قرآن	۵۵/
تفاوت زبان‌شناسی یا زبان قرآن با زبان‌شناسی ادبی قرآن	۵۷/
الف - پیشینه‌ی پژوهش‌های ادبی - زبان‌شناسی در حوزه‌ی قرآن‌پژوهی مسلمانان	۶۰/
منابع زبان‌شناسی قرآن	۶۳/
سایر مباحث مرتبط با زبان‌شناسی ادبی قرآن (زبان وحی، لهجه قرآن و نزول بر ۷ حرف)	۶۹/
ب - پیشینه پژوهش‌های فلسفی - زبان‌شناسی پیرامون قرآن کریم در غرب	۷۵/
زمینه‌های فلسفی و هرمنوتیکی در دانش زبان‌شناسی و معرفی منابع	۷۸/

جایگاه زبان ادبی متون مقدس و قرآن کریم در تحقیقات زبان شناسی	۸۹/
تمایز اهداف، زمینه ها و نوع پژوهش مستشرقان با مسلمانان در مباحث	
زبان شناسی	۹۰/
تاریخ گذاری قرآن از دیدگاه مستشرقان	۹۲/
نگاه خاورشناسان به قرآن به منزله ی یک اثر ادبی	۹۳/
پژوهش های نوین قرآنی در نیمه دوم قرن بیستم با محوریت زبان شناسی (تراث	
عربی و تاریخ ادبیات، نسخه شناسی و...)	۹۶/
دانش اژه پژوهی یا لغت شناسی	۱۰۹/
منابع رژه پژوهی	۱۱۵/
دانش ترجمه شناسی در پژوهش های قرآنی	۱۱۸/
فصل ۲ - پژوهش های پیرامون جنبه های ادبی زبان قرآن	۱۲۵/
الف) مهم ترین آثار رویکرد زبان شناسی ادبی قرآن و ادعای وجود مصادر	
قرآن	۱۲۶/
سایر پژوهش های زبان شناسی شقه شناسان و مسلمانان	۱۳۴/
معرفی آثار دانشمندان مسلمان در زمینه زبان شناسی ادبی قرآن کریم	۱۳۹/
پژوهش های ادبی - زبان شناسی قرآنی معاصر	۱۳۹/
انقلابی در پژوهش های نوین قرآنی مسلمانان: چهره های تأثیرگذار در آن	۱۴۴/
فصل ۳ - سبک شناسی قرآن، دسته بندی های تازه	۱۶۱/
سبک شناسی یا اسلوب و style موضوع تحقیقات ادبی و قرآنی معاصر	۱۶۲/
تعریف سبک و سبک شناسی ادبی	۱۶۲/
تعریف و تاریخچه سبک از دیدگاه چند تن از منتقدان ادبی	۱۶۶/
تفاوت نوع و سبک	۱۶۹/
مسایل دانش سبک شناسی	۱۷۱/
اسلوب و سبک شناسی قرآن و زمینه های مطالعاتی آن	۱۷۱/
عوامل تأثیرگذار در ایجاد سبک و نموده های آن ها در قرآن	۱۷۵/
ویژگی های سبک فردی قرآن	۱۷۶/
معرفی سبک های ادبی در قرآن	۱۸۵/
پژوهش های دانشمندان عرب پیرامون اسلوب قرآن	۱۸۸/
فصل ۴ - نقد ادبی معاصر و پژوهش های نوین در نقد زبان ادبی و نقد	
زیباشناختی قرآن	۱۹۵/
تعریف نقد و هدف از نقد ادبی	۱۹۷/
تعریف اصطلاحی و گستره نقد ادبی و نظریه ادبی	۱۹۸/
انواع نقد یا مکتب های نقادی	۲۰۱/

۲۰۳/	معرفی مختصر سایر انواع نقد و زمینه های پژوهشی آن ها در قرآن
۲۰۷/	پیوند نقد ادبی با سایر دانش های جدید
۲۰۸/	نقد ادبی در پژوهش های قرآنی
۲۰۹/	منابع نقد ادبی در قرآن
۲۱۵/	زیباشناسی، نقد معنایی و هنری و جایگاه نقد زیباشناختی در قرآن
۲۱۷/	زیبایی و زیبایی شناسی چیست؟
۲۲۷/	مؤلفه ها و مسائل دانش زیبایی شناختی
۲۲۴/	پیشینه ی نقد زیباشناسی در اروپا و معرفی منابع
۲۲۶/	پیشینه ی نقد زیباشناسی در جهان عرب و معرفی منابع
۲۲۸/	زیبایی قرآن و زیبایی شناسی در قرآن
۲۳۱/	زمینه های پیش از شش در جنبه های زیبایی شناختی قرآن
۲۳۳/	زیباشناسی و اعجاز قرآن
۲۳۵/	معرفی برخی منابع اسلامی پیرامون زیبایی شناختی قرآن
۲۴۷/	کتاب «خدایات، نشانه به زیبایی شناختی قرآن کریم»
۲۴۳/	داستان و قصه در قرآن و زیبایی شناسی داستان های قرآن
۲۴۸/	آثار مکتوب درباره نقد ادبی و فقه قرآن
۲۵۸/	هنر قرآن و قرآن به عنوان اثر هنری
۲۶۵/	ریتم، آهنگ، نغمات و موسیقی قرآن
۲۷۷/	تأثیر قرآن کریم در آفرینش آثار ادبی
۲۷۴/	نتیجه
۲۷۵/	فهرست منابع

«اللَّهُ نَزَّلَ فِيهِ خَيْرٌ مِّنْ كُلِّ مَائِدَةٍ»

مقدمه

پژوهش در حوزه‌های مرتب‌الاجزای وحی ربّانی که بر پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله فرود آمده، با سپری شدن قرن‌ها، روز به روز، نوبه نو، دامنه‌ی گسترده‌ای از تحقیقات دانشمندان خاور و باختر را به وحی خرد معطوف کرده و در پهنه‌ی گسترده‌ی زمان آینه‌ای را در برابر دیدگان مشافیه‌نفتار رحمانی نهاده و چشمه‌های زلالی را بر روی تشنگان تسنیم ربّانی، آسایش داده و هر دم آتش شوق شیفتگان این اقیانوس بیکران را شعله‌ورتر کرده است و بر عطش سیری‌ناپذیرشان می‌افزاید؛ به‌گونه‌ای که دامن خوشه‌چینان گلستان دانشش را خرمن خرمن ریاحین معطر و گل‌های مدهوش‌کننده ریخته و بر آستان ژرفای اقیانوسش را دُر غلتان و مروارید و زمرد و یاقوت و لعل و مرجان بخشیده و از کأس دهاق و سلسبیل و مزاج کافوروش خود جرعه جرعه به مزاجش آمیخته و مشعوف شهید زنجبیل و مصفّایش می‌کند و هر دم بانگ برمی‌آورد که کوره‌پویان راهش و پویندگان کوی اش و جرعه نوشان شراب طهورش و زیاده خواهان شهید

دل جویش! در این بزم، حضرت دوست چنان خوانی گسترده و سفره‌ای ساخته که تا بر خاستن صور نخستین و صلاّی جهان چین، چه دشمن چه دوست، به ریزه خواری نشسته و بهره‌ها برده و کام خود مُتَلَذَّذ و مُتَنَعَّم به انواع غذاهاى ربّانى و لذا یذ رحمانی کرده و طاقت از دست داده و در بزم جانان با کرویّیان در نوش مستانه‌شان هم‌نوا و هم‌آوا گشته و هم‌آغوشِ معارف جان‌بخش و گفتار آن مهربان می‌شوند و پروبال بر آسمان بی‌کران هستی بخش می‌گشایند و دم به دم به افق بی‌پایان کلامش فرو روند و به آستان بی‌پایانش چنگ اندازند و در آن پرواز پروبال بسایند به شوق وصال به خمخانه‌ی جمالش و آستانه‌ی قدسی بی‌پایانش! «الْأَبْرَارُ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهُ تَفْجِيرًا»، «يُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا» و «يُمَقِّمُونَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ خَتَمَهِ مِسْكٌ... وَ مِزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ».

راهی که از ۱۴ سده‌ی پیش، با اساطیر برترین آفریده هستی بخش به روی بشریت گشوده شد همواره سدرخان دانش، درزانگان فرهیخته را به جست‌وجو و کاوش در زوایای پیدا و پنهان خرد فراخوانده و پررهورترین مسیرهای دانش و پژوهش‌های بشری در گستره تاریخ را از آن خود کرده است. با آغاز دوره‌ی روشنگری در آن سوی باختر و شروع بارخیز در هر آنچه نام دانش بر او نهاده شده و راهیابی تردید در ره‌آورد پژوهش‌های گذشتگان، کوشش‌های پیشینیان، زمینه بازنگری در اعتبار و محتوای متون مقدس، به گونه‌ای جدی فراهم شد و باورپیشگان به آن‌ها و دگراندیشان را به تلاشی وافر بازنمایی اساسی واداشت تا فرآورده‌هایی از نو، با زیربنایی پایدارتر برای آدمیان فراهم آورند. دامنه این فرانگاری در کتب مقدّس، پیروان آخرین آیین الهی را نیز به سوی خود فراخواند و تجلّی‌های کتاب مقدّس قرآن را در دو جبهه هم‌سو و رودرو به هم آوردی فکری و علمی خواست و عرصه‌های مبارزه‌ی رزمجویان میدان اندیشه و باور را در پهنای فراخ‌ناک دوران پیشرفت و تمدّن جدید در حوزه‌ی دین‌شناسی گسترانند.